VERSLAG VAN DE DETERMINEERDAG

op zaterdag 4 maart 1978 in het Instituut voor Taxonomische Zoölogie te Amsterdam

Aanwezig (bestuur): mevr. Van Bruggen-Gorter, Breure, Hopman, Nieuwenhuis en Van der Spoel; (leden): Asselbergs, Bank, Bar, Brand, mevr. Brand-Feller, Van Bruggen, Bruins, Butot, Dekker, Drijver, Hak, Huneker, mevr. De Jong-Geerling, Jonges, Karnekamp, mevr. Kooiman, Van Laar, mevr. Van Laar-Hünd, Lavaleye, Maassen, Meijer, Moolenbeek, Mounoury, Neuteboom, Van Peursen, mevr. Poker-Kraak, Van der Sman, Stiva, Veneman en Warns. Voorts waren er een vijftal introducees.

Zaterdag, 4 maart, waren in Artis een 40-tal leden van de NMV bijeen ter gelegenheid van de determineerdag. Hoofdonderwerp werd gevormd door TROPISCHE MOLLUSKEN. Over de goede opkomst was het Bestuur erg verheugd, want per vergissing viel de determineerdag samen met een vergadering van de Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie. Daar veel leden van de NMV een grote geologische interesse hebben zal het Bestuur zijn best blijven doen zulke coïncidenties te vermijden.

Na de opening van de bijeenkomst om 11.00 uur door voorzitter Van der Spoel kreeg Dr. H.E. Coomans het woord voor een inleiding over de Conidae, die samen met de Turridae en Terebridae de superfamilie der Toxoglossa of "Giftongen" vormen. Bij de Conidae bestaat de radula uit een voorraadzakje met pijlvormige tanden. Voor in de kop van het dier bevindt zich ook zo'n tand, die daar via een kanaaltje in verbinding staat met een gifklier. De klier produceert een zenuwgif dat de prooi van de slak kan verlammen. Er zijn gevallen bekend waarin ook mensen het slachtoffer werden. De giftanden hebben weerhaken waardoor ze in de prooi blijven steken en ze kunnen slechts éénmaal gebruikt worden.

De Conidae vormen een recente familie, die pas in het Tertiair voor het eerst optreedt. Sindsdien hebben de Conidae zich een groot, in hoofdzaak tropisch tot subtropisch, verspreidingsgebied verworven, in alle mogelijke biotopen. Er is een duidelijke specialisatie op de prooidieren waaronder vissen, mollusken en wormen. De systematiek van een indeling in genera is nog erg onduidelijk.

Specifieke problemen bij het werken met conussen houden verband met hun grote variabiliteit en hun visuele aantrekkelijkheid voor mensen. Deze twee eigenschappen hebben gezorgd voor een zeer omvangrijke literatuur. Voor de 500 recente soorten zijn een 2000 namen in omloop. De Amerikaan Kohn, die met een revisie van de Conidae bezig is, heeft het in een periode van tien jaar niet verder gebracht dan het doorwerken van de literatuur uit de beginperiode vanaf Linnaeus (1758) tot 1800. Coomans vermeldt verschillende andere auteurs die zich met de Conidae bezig houden en hij kondigde

aan dat hij aan de hand van de uitgebreide collecties in Amsterdam en Leiden in Basteria een serie publicaties zal starten over de Conidae, in samenwerking met de heren E. Wils en R. Moolenbeek, beiden lid van de NMV. In deze serie zullen de conussen in alphabetische volgorde behandeld worden. Het ligt in de bedoeling een korte beschrijving te laten vergezellen door een goede foto en een verspreidingskaartje. Ter afsluiting van het onderwerp toonde de heer Coomans een reeks schitterende kleurendia's van conussen.

Als tweede spreker trachtte Dr. A.C. van Bruggen de toehoorders te doordringen van de problemen die onderzoekers van tropische landslakken op te lossen krijgen. De enige beschikbare hulp bestaat uit de boeken van Zilch (Pulmonata) en Wenz (Prosobranchiata) waarmee de geslachtsnaam bepaald kan worden. Voor zover de slakken überhaupt zijn beschreven, is men verder aangewezen op de oorspronkelijke publicatie. Een paar malacologen zijn gestart met series monografieën over tropische landslakken, maar zijn door de omvang van het werk niet in staat gebleken het te voltooien: Tryon & Pilsbry van 1885 tot 1935 en Küster & Kobelt van 1837 tot 1920. Volgens Van Bruggen is er alleen in Noord Amerika en in Europa veel literatuur beschikbaar voor landmollusken, o.a. omdat daar boeken aftrek vinden bij een grote schare amateurs. Voor mij luidt dan de conclusie dat biologen de interesse in tropische landslakken moeten stimuleren omdat ze dan zelf gedwongen worden de bijbehorende boeken te schrijven.

Na deze twee inleidingen volgde een uitgebreide lunchpauze en het bezoek aan de molluskenverzameling van de Universiteit van Amsterdam. De heren Coomans, Moolenbeek en enkele andere leden der NMV, konden zich hier actief wijden aan de determinatieproblemen bij het vele meegenomen materiaal. De in anatomie geïnteresseerden konden ganglionpreparaten van een Leptopoma uit Indonesië bestuderen die door de heer Klaas Jonges waren gemaakt. De enkeling die zijn aanwezigheid in Artis benutte voor een bezoek aan het Aquarium kon daar een levende Conus zien rondscharrelen. Volgens het etiket zou het een Conus planorbis moeten zijn.

H.J. Hopman